

LIKVIDACE NEPOTŘEBNÝH VRTŮ

REDUNDANT BOREHOLES DECOMMISSIONING

Martin Zrzavecký

Český hydrometeorologický ústav, Na Šabatce 2050/17, 143 06 Praha 4 – Komořany,
e-mail martin.zrzavecky@chmi.cz

Abstrakt: Nepotřebné hydrogeologické průzkumné vrtý představují dlouhodobé riziko pro podzemní vody, zejména pokud nejsou řádně zabezpečeny nebo odborně zlikvidovány. Mohou vytvářet preferenční cesty pro migraci kontaminantů, hydraulicky propojovat zvodně nebo způsobovat neřízené odtoky podzemní vody. Problematické jsou především hluboké průzkumné vrtý realizované během regionálních hydrogeologických průzkumů v 70. a 80. letech 20. století, u nichž často není znám vlastník ani odpovědný subjekt. Český hydrometeorologický ústav se problematikou jejich likvidace systematicky zabývá již od konce 80. let a od roku 2007 odborně zlikvidoval více než 500 monitorovacích a průzkumných vrtů. Příspěvek shrnuje dlouholeté technické, administrativní a majetkoprávní zkušenosti získané při realizaci těchto prací a upozorňuje na nejčastější překážky, které proces likvidace komplikují. Současně představuje nový program financovaný z Národního programu Životní prostředí, jehož cílem je podpořit likvidaci nepotřebných průzkumných hydrogeologických vrtů bez známého vlastníka nebo odpovědného subjektu. Program vytváří dosud chybějící mechanismus pro systematické odstraňování rizikových objektů a přispívá k dlouhodobé ochraně podzemních vod.

Abstract: Abandoned hydrogeological exploration boreholes represent a long-term risk to groundwater resources if they are not properly secured or professionally decommissioned. They may serve as preferential pathways for contaminant migration, hydraulically connect otherwise isolated aquifers, or cause uncontrolled groundwater discharge. Deep exploration boreholes drilled during regional hydrogeological surveys in the 1970s and 1980s are of particular concern, as many no longer have an identifiable owner or responsible authority. The Czech Hydrometeorological Institute has been systematically involved in the decommissioning of such boreholes since the late 1980s and has professionally decommissioned more than 500 monitoring and exploration boreholes since 2007. This paper summarizes the technical, administrative, and legal experience gained during these activities and discusses the main challenges associated with borehole decommissioning in the Czech Republic. It also presents a new programme funded under the National Programme Environment, which supports the decommissioning of abandoned hydrogeological exploration boreholes without a known owner or responsible entity. The programme provides a long-needed mechanism for the systematic elimination of hazardous boreholes and contributes to the long-term protection of groundwater resources.

Klíčová slova: podzemní vody, hydrogeologické vrtý, likvidace vrtů, ochrana podzemních vod, Národní program Životní prostředí.

Key words: groundwater, hydrogeological boreholes, borehole decommissioning, groundwater protection, National Programme Environment.

1. Úvod

Monitorovací a průzkumné vrtý, stejně jako studny a jímky, představují záměrný zásah do horninového prostředí, který s sebou nese dlouhodobou odpovědnost za stav a bezpečnost objektu. Pokud vrt přestane plnit svou funkci a není řádně zabezpečen nebo zlikvidován, může se stát významným hydrogeologickým rizikem. Nevystrojený nebo poškozený vrt funguje jako preferenční cesta pro kontaminanty z povrchu do hlubších zvodní, jež jsou za přírodních podmínek chráněny málo propustnými vrstvami. U přetokových artéských vrtů navíc dochází k neřízenému odtoku podzemní vody na povrch, čímž se narušuje přirozená hydraulická rovnováha. Nejzávažnější situaci představují hluboké vrtý zasahující více zvodní — ty mohou způsobit jejich hydraulické propojení, změnu tlakových poměrů a zhoršení kvality podzemních vod, včetně ohrožení hlubokých kolektorů využívaných jako zdroje pitné vody.

2. Historické souvislosti

2.1 Průzkumné vrtý z 70. a 80. let

V průběhu regionálních hydrogeologických průzkumů v 70. a 80. letech minulého století bylo realizováno na území dnešní České republiky velké množství průzkumných vrtů financovaných státem, prováděných organizacemi, které dnes většinou již neexistují. U řady těchto objektů není znám vlastník ani odpovědný subjekt.

Rovněž není jednoznačně vymezená odpovědnost mezi resorty životního prostředí a zemědělství. Přitom se jedná o objekty často ve špatném technickém stavu, dosahující značných hloubek a zasahující více zvodní.

2.2 Vývoj likvidace vrtů v ČHMÚ

Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ) se problematikou likvidace nepotřebných vrtů zabývá systematicky již od konce 80. let minulého století, kdy mu byla v rámci hospodářské smlouvy předána skupina 281 hydrogeologických objektů určených k likvidaci, převážně hlubokých vrtů. V důsledku společenských a ekonomických změn po roce 1989 byla tato činnost na delší dobu přerušena a k jejímu obnovení došlo až po roce 2000. Od samého počátku se realizace likvidací potýkala s řadou praktických komplikací. Evidence předaných vrtů byla v mnoha případech pouze formální a neodpovídala skutečnému terénnímu stavu, takže před zahájením prací bylo nutné objekty složitě dohledávat. Část vrtů se nepodařilo lokalizovat vůbec — v terénu již nebyly patrné a způsob jejich zániku není znám. Další komplikací bylo zajišťování souhlasu vlastníků dotčených pozemků; u některých objektů se souhlas nepodařilo získat dodnes.

Postupně byly do programu zařazovány i objekty z vlastní monitorovací sítě ČHMÚ, u nichž technický stav neumožňoval bezpečný další provoz. Od roku 2007 bylo v rámci ČHMÚ odborně zlikvidováno více než 500 monitorovacích a průzkumných vrtů, přičemž přibližně třetinu tvořily hluboké vrty. Celkové náklady na tyto práce přesáhly 40 mil. Kč. Tyto zkušenosti — technické, administrativní i majetkoprávní — tvoří základ, z něhož ČHMÚ vychází při realizaci aktuálního programu.

Obr. 1 Realizace likvidačních prací zhavarovaného vrtu VP9507 Lanškroun.

Fig. 1 Decommissioning of the failed VP9507 Lanškroun borehole.

3. Současný program likvidace nepotřebných vrtů

3.1 Průzkumné vrty ze 70. a 80. let

V průběhu regionálních hydrogeologických průzkumů v 70. a 80. letech minulého století bylo realizováno na území dnešní České republiky velké množství průzkumných vrtů financovaných státem, prováděných organizacemi, které dnes většinou již neexistují. U řady těchto objektů není znám vlastník ani odpovědný subjekt. Rovněž není jednoznačně vymezená odpovědnost mezi resorty životního prostředí a zemědělství. Přitom se jedná o objekty často ve špatném technickém stavu, dosahující značných hloubek a zasahující více zvodní.

3.2 Vývoj likvidace vrtů v ČHMÚ

V říjnu 2025 byla v rámci Národního programu Životní prostředí vyhlášena výzva Státního fondu životního prostředí ČR č. 23/2025, zaměřená na financování likvidace nepotřebných průzkumných hydrogeologických vrtů bez známého vlastníka nebo odpovědného subjektu. Oprávněným příjemcem podpory je ČHMÚ, který zajišťuje odbornou realizaci včetně souladu s platnou legislativou. Pro program je alokováno celkem 50 mil. Kč s možností čerpání do konce roku 2029. V návaznosti na vyhlášení výzvy oslovil ČHMÚ orgány státní správy a samosprávy

s žádostí o vytipování vhodných objektů. První termín pro podání návrhů byl stanoven na 31. 3. 2026, druhé kolo proběhne k 31. 10. 2026.

Obr. 2 Zcela nezajištěné vrtý O-1 Osík a PK-1 Pekla, zařazené do projektu Likvidace nepotřebných vrtů v rámci výzvy SFŽP ČR č. 23/2025

Fig. 2 Unsecured O-1 Osík and PK-1 Pekla boreholes selected for decommissioning under Call No. 23/2025 of the State Environmental Fund of the Czech Republic

4. Závěr

Nový program představuje dosud chybějící nástroj pro systematické řešení rizikových objektů, jejichž likvidace dosud narážela především na nejasné vlastnictví a možnosti financování. Příspěvek shrnuje praktické zkušenosti ČHMÚ nabyté během několika desetiletí a diskutuje hlavní překážky, s nimiž se likvidace vrtů v českém prostředí potýká. Hlavním cílem příspěvku je informovat odbornou i správní veřejnost o aktuálních možnostech a zapojení do probíhajícího programu.

Poděkování: Příspěvek byl zpracován v rámci projektu Likvidace nepotřebných vrtů, realizovaném v návaznosti na výzvu č. 23/2025 Národního programu Životní prostředí.